

DISSERTATIO ACADEMICA,

Siftens

Observationes

circa

Historiam Decimarum Ecclesiasticarum in Suecia.

Cujus

PARTEM PRIOREM

Conf. Ampl. Facult. Philos. Aboënſ.

P R Æ S I D E

Mag. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

*Eloqv. Professore Reg. & Ord Reg. Acad Litt. Human.
Hist. & Antiquitt. nec non R. Soc. Scient. Upsal. Membro,*

PRO GRADU Philosophico

Publico examini submittit

GUDMUNDUS NYSTRÖM,

Smolandus.

In Auditorio Minori die XVIII Junii MDCCXCVI,

Horis a. m. solitis.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

21.

In Sacram Regiam Majestatem

Magnæ fidei Viro,

Reverendissimo Domino

OLAVO WALLQUIST,

Sacro-Santiæ Theologiæ Doctõri,

Dicæseos Wexionensis Episcopo,

Gymnasiorum Scholarumque per Dicæsin Ephoro,

Membro Ordinis Regii de Stella Polari,

Mæcenati Maximo,

*in tesferam animi pii & venerabundi has pagellas sa-
cratas voluit*

Reverendissimi Nominis Sui

cliens & cultor devotissimus
GUDMUNDUS NYSTRÖM.

§. I.

Ortam esse sensim in cœtu, qui a Christo nomen habet, ex temere applicatis legibus Judaicis eam opinionem, qua *decimam partem* frugum, foetus pecoris &c. instituto & jure divino Ecclesiæ atque Clero impertiendam esse statuebatur, monumentorum & antiquitatum ecclesiasticarum peritum latere potest neminem. Quam opinionem, passim sensimque adoptatam, ac seculo post Christum natum VI:o jam fere vulgarem (a), Hierarchæ & maxime Pontifices

A

Roma-

(a) Vid. Disf. AND. SKARÉN, *Gentium, præcipue Sveogothicarum quod ad decimas, jura excutiens*, Aboæ a. 1744, Præf. A. SCARIN edita, §. IV sqq. & Disf. BENJ. HULTIN *de Decimis Christianorum*, Lundæ a. 1754, Præf. SV. BRING (Nob. LAGERBRING) edita, §. III sqq. Cfr. THOMASIIUS Not. ad LANCELOTTI *Instit. Juris Can.* P. II. p. 1132 - 1139. De instituto Judaico præclare agit MICHAËLIS *Mosaisches Recht* Tom. I. §. 52 & Tom. IV. §. 192. Recte autem viri docti, etiam ex Protestantibus,

Romani, ut suis rebus apprime commodam, vehementer probare variisque firmare argumentis, suo pariter ac temporis ingenio accommodatis (b), haud neglexerunt.

multi observarunt, (nec omnes tamen æque vel caute vel folide rem explicantes,) cum & æquitas & necessitas postulet, ut non modo Ecclesiæ Doctoribus, sed aliis etiam piis usibus, stipendia tamen aliqua & reditus impertiendi & assignandi sint; haud ineptissimum fuisse hoc & Judæos & alios populos antiquos imitandi consilium, modo sapienter & juste adhibitum atque administratum. Cfr. ex. g. GROTIUS *de Jure Belli & Pacis* L. I, C. I. §. 17, n. 4; THOMASIIUS l. c. L. II Tit. 26, p. 1134; BRING l. c. p. 4.

(b) cfr. BRING l. c. p. 10. Argumentum, quo usus est P. Innocentius III, deinde ubique adhibitum reperitur. Cfr. *Folia Hebd. Aboëns.* a. 1785, n.º 11, ubi Edicta Regis Magni quædam de Decimis ab incolis Finlandiæ pendentibus, leguntur. Longius vero adhuc progreditur ANTON. DE DOMINIS, *De Rep. Ecclesiast.* L. IX. C. 2 (cfr. THOMAS. l. c. p. 1134): "Qui, Præcepta, inquit, de decimis „cum non sint pure judicialia neque ceremonialia pro solo populo Judæorum; sed sint moralia & juris Divini „naturalis a Deo comprobati & explicati; illa omnes „homines perpetuo obligabunt de jure, quamvis de facto „a solis fidelibus Dei cognitionem habentibus illa ferventur". Semina hujus doctrinæ jam insunt GRATIANI *Decreto* P. II. Cauf. XVI Quæst. I. Can. LXVIII *Decimæ*. Ridiculorum quorundam argumentorum e Scriptura S. petitorum exempla sistunt Leges nostræ antiquæ: vid. *Cod. Christoph. & L. Upl. Kirk. Balk.* Cap. I init. *Leg. Suderw. Kirk. B.* Fl. I &c. Docet porro BRING l. c. quo us-

verunt. Ut igitur cæteros populos sacro suo imperio subiectos, ita etiam nostros majores, postquam ad Religionem Christianam amplectendam perducti fuissent, ad sacrum quoque hoc Decimarum accuratissime & religiosissime solvendarum officium præstandum, magna cura & diligentia permovere & adigere studuerunt; primo quidem modestius & blandius, ne gens ferox recalcitraret, & eadem hic tragœdia excitaretur, quæ in vicina Dania nuper acta fuerat (c);

A 2

deinde

que jus illud dilataverint Pontificii. Vid. imprimis SARPUS in *Tract. de Beneficiis*, apud THOMAS. I. c. p. 1140 fqq. Ac quod ad quæstionem attinet, de qua idem BRING I. c. p. 12 disputat contra PETRUM ABRAHAMSON (in Notis ad *Kg B. LL.* p. 24, qui a STIERNHÖÖKIO, dubie loquente, de *Jure Sveon. vet.* L. II P. Post. C. ult. p. 421 parum habet subsidii), mens ac intentio saltem fuit Pontificis indubia & perpetua, ut fructuum quorumcunque, etiam ex Hortis provenientes, Decimæ religiose & diligenter solverentur. Quod vel ex Bulla patet Papæ BENEDICTI XII in *Registro Eccles. Ab.* Fol. I servata, de qua cfr. *Fol. Hebd. Ab.* a. 1725 Append. p. 124 & D:ni Præsidis *Annott. ad Pauli Juusten Chronicon Episcoporum. Finland.* p. 123, not.

(c) Ubi Rex *Canutus* Svenonis, idem consilium acerbius urgens, a subditis suis rebellantibus interfectus fuit; ideo a Clero, pro cuius commodis martyrium passus fuerat, in numerum Sanctorum relatus. Vid. LAGERBRING *Svea Rikes Hist.* 2 Del. C. I, §. 20 p. 27; & qui rem, Legendæ & Cleri Pontificii ingenio conformiter adornatam, exhibet, PONTOPPIDAN *Annal. Eccles. Dan.* Tom. I Lib. I, C. 3,

deinde imperiosius ac vehementius: donec obsequiosissime tandem per totum regnum observaretur, ac severissimis legibus pœnisque munitum coleretur (d).

§. II.

Vulgo traditur, (ex testimonio Appendicis ad Leges vett. Westrogothicas, feriem Episcoporum primorum Scarensum exhibentis, confirmato auctoritate Episc.

ad ann. 1086, p. 221 sqq. Etiam Rustici Scaniae, armis captis, onus decimarum pendendarum a se amovere conabantur, infelici licet eventu; cfr. LAGERBRING l. c. C. XI §. 7 p. 249. Feroces seculi mores, magna sine dubio in culpa erant, cur in Religione propaganda ejusque urgentis officiis, adeo violenter sese & Reges & Ecclesiae doctores gererent: cujus rei atrocissima exempla Historia imprimis Norvegica exhibet. Cfr. BOTIN. *Sv. Folkets Hist.* Ed. II Vol. I p. 272 sq.

(d) Cfr. Literæ, humanitatis plenæ, ferocis alias illius Pape Gregorii VII, apud ÖRNHJÄLM *Hist. Eccles.* p. 331 (ex JOHANNIS MAGNI *Metropoli* p. 25 & VASTOVII *Vit. Aquilon.* Ed. Colon. p. 154); cfr. A CELSE *Apparatus ad Hist. Sveog.* p. 23, N. 3, & LAGERBRING l. c. C. II §. 6. Postea autem, si ante diem Paschæ quis decimas non solvisset, excommunicationis pœnam incurrebat. (Vid. *Legg. Christopbor & Upl. Kirk. Balk XII Cap. Leg. Westrog. K. B. XIV Fl.* &c. Singulare est, quod in Literis Episc. Scarensis *Brynolphi*, Legib. Westrogg. adnexis, mentione nulla facta excommunicationis, hujusmodi peccatoribus multa XVI Ortugorum irrogatur: num ad illam pœnam hæc accessit?

Episc. BRYNOLPHI in *Chronico Episcoporum Scarenf.* (a), eodem illo ex fonte magnam partem hausto,) per *Ferpulverum*, XIII:m Episcopum Scarensem, jus Decimarum pendendarum in Patria nostra fuisse, si non primo inductum, tamen lege solenniter denique firmatum & publica auctoritate munitum: quod igitur circa finem demum sec. XII aut initium sec. XIII factum fuisse, colligunt (b). Verum cum vetus auctor

A 3

de

(a) Apud BENZELIUM *Monum. vet. Eccles. Sveog.* p. 74.

(b) Cfr. LAGERBRING l. c. C. XI §. 7, & imprimis not. (1), WILSKMAN (*Svea Rikes Eccles. Vårk*, Art. *Tionde*) indubitanter aserit, hoc a. 1200 factum, & pro publico totius Regni decreto venditare videtur. Quod ad observationem attinet, quam ibidem inserit, de titulo ac dignitate *Senatorum Regni*, eodem jam tempore adhibito; suspicamur Episc. *Brynolphum*, qui vergente sec. XV & initio sec. XVI vixit (BENZELIUS l. c. Prol. p. XVIII sq.) ad sui forte ævi morem verba sua nimis conformasse? Unde & hanc legem in *Concilio Senatorum ac Optimatum s. Procerum (Herredag)* constitutam fuisse dicit, cum tamen in auctore vetere (Append. ad LL. Westrogg.), unde facti memoriam hausit, mentio fit *Comitiorum populi Westrogothici (Ting)*, nec de *Senatoribus* aut *Senatus consulto* (moribus ac rationi ejus ævi minus adhuc congruo?) verbum ullum legatur. Cujusmodi cautio in aliis quoque nonnullis monumentis, res horum temporum tangentibus, erit fortasse necessaria? Cæterum de tempore quo per adoptatos in Senatum Regium Legiferos, potestas Legislatoria a Populo ad Optimates & ad Senatum transit, cfr. præclari nostri Historici (non usquequaque

de Westrogothia sola, & non nisi de *Episcopali Decima* ibidem constituta, diserte loquatur (c); lis adhuc sub

tamen concipientes) Nöbb. LAGERBRING l. c. C. 10 §. 2 & 3 (cf. C. 13 §. 6 & 15), & BOTIN l. c. Vol. II C. 5 p. 168; quorum egregia diligentia & perspicacia, spicilegii tamen faciendi Antiquariorum criticorum industriae non omnem eripuit opportunitatem.

(c) "Han kum fyrsta sinni Tiunde af Bondom *Biskupi*, tha „sick han doma til a *Tbingi*, fyrst tha thing latdis oc „hjolds wider *Askubäck*". Putat quidem LAGERBRING, non potuisse *Decimam Episcopalem* a reliqua Decima (cui inclusa fuit) separari: sed quamdiu non ex necessitate, aut vi legis sancitæ, sed ex benignitate quadam libera, genus quoddam decimæ, neque plene, neque forte ab omnibus, pendebatur; quidni fieri potuit, ut nonnisi Curatis suis, partem tantum ejus, (forte trientem?) more sensim per imitationem aliorum Christianorum adoptato, sponte darent? Quem morem & accuratius & plenius observari in sua Diocesi, sede antiquissima Christianismi, saltem stabiliti, in Svecia, Episcopus, *lege interposita* curaverit, sibi etiam suisque successoribus, jure Canonico debitam partem (fortassis etiam tertias Ecclesiæ ac pauperibus dandas?) nunc demum pietati Diocesano- rum eliciens? Aut num locus ille veteris auctoris omnino non agit de solenni & per leges Canonicas injuncta Decima, sed de illa a Westrogothis inter Sveciæ incolas solis, Episcopo & Curato suo (inter eos æqualiter dividendo) sponte oblato Decimæ genere, quod *Homodtiunde* vocabatur, (*Decima Capitalis*), quodque LOCCENIO, in versione Literar. Episc. *Brynolphi* Legi Westrog. adjunctarum *Dec. Principalis*, in versione vero Legis Westrog. (de *Jure*

sub iudice pendet, quo tempore vel prima hujus moris apud nos recepti quasi semina sparsa sint, vel per universam ille patriam invaluerit? Quod sensim, nec abivis simul contigisse, credas? Hoc saltem constat, hunc

Eccles. C. XXVIII,) *Universalis* audit (ut & D. no IRE, *Glosar. Sveog. T. I p. 920*, qui definitioni ejus addit, fuisse *decimo quovis anno pendendam?*). Hanc *Decimam Capitalem* etiam in provincia Bahulicasi (an per totam Norvegiam?) olim fuisse solutam, docet LAGERBRING I. c. C. XI §. 7 not. (5); unde fortassis exempli contagio ad Westrogothos pervenit? Rationem gravis sane hujus tributi, (ex omnibus bonis mobilibus, excepto frumento, pendendi,) exhibet cum *Lex ipsa Westrog.* l. c. tum *Litteræ Episc. Brynolphi* nuper commemoratæ (qui tamen locus uterque, a *Loccenio* non optime versus, commentario indiget diligenti): quibus addi debet *Bulla Papæ Honorii III ad Episc. Scarensem (Benedictum II s. juniorem), data Laterani III Nonas Novembris, Pontificatus anno quinto* (a. 1220, d. 3 Nov.) in *Collectione Bullarum Papalium* in Sveciam misarum, sed hætenus in patria incognitarum, *Fredenheimiana* reperiunda; quam egregiam *Collectionem*, ex *Archivis Pontificis Romani* accurate descriptam, *Bibliothecæ nostræ Academicæ* munifice nuper donavit perpetuus ejus benefactor *Generosiss. Dn. FREDENHEIM, Supremus Aedificior. Regionum Præfectus & Eques de Stella Polari*. Scribit autem *Papa*: - - - "Decimas in quibus Parrochiani tui secundum *Canonicas* sanctiones tibi tenentur, & *aliam Decimam que dicitur Capitalis, ad quam solvendam se voto voluntarie obligarunt,* sicut eas juste ac pacifice obtines, tibi & per te *successoribus tuis auctoritate Apostolica confirmamus*" &c. Cf. *TEGEL Hist. Gustavi I, T. I, p. 129.*

hunc morem secundo seculi XIII decennio ita jam invaluisse, ut Papa *Gregorius IX* non dubitaret severis Literis, a. 1233 datis, excommunicationis pœnam Ostrogothis tergiversantibus minari (*d*).

§. III.

Notum est, dispesci Decimas in *reales* sive *prædiales*, & *personales*, solere; quarum has tam exacte in Svecia, ut multis aliis locis solutas haud fuisse, constat. *Reales* illæ partim ex frumento (tritico, fecali, hordeo, avena) partim ex aliis terræ proventibus (pis, fabis, rapis, olere, lupulo, lino, cannabi &c.) solvebantur (*a*). Quo etiam pertinebant, quæ ex fœtura animalium domesticorum (*Quicktionde*), nec non ex piscatura & venatu solvebantur (*b*). *Personales* vero

(*d*) Cfr. A CELSE l. c. p. 65 n. 14 & 17. Non putes verisimile, vel litteras illas *Gregorii VII* totque Pontificum & Episcoporum curas atque consilia, interim nihil profusus effecisse, vel Clero nullos omnino per CC annos fuisse in Patria nostra redditus certos assignatos, ac inprimis Decimæ pendendæ morem nullibi obtinuisse, maxime in Westrogothia, Danis & Norvegis vicina, ac ad Christianismum mature conversa?

(*a*) THOMASIVS l. c. p. 1139 sq.

(*b*) Vid STIERNHÖÖK l. c. p. 421 sq. ubi Decimarum realium genera, qualia apud nostrates pendebantur, diligenter recenset. Decimas ex *venatu* & *piscatu* ad *personales* refert LAGERBRING l. c. C. XI §. 7, p. 429; minus accurate?

vero sunt, quæ ex rebus proveniunt, quæ sua ipsius solertia industriaque, negotiatione, artificio, militia atque scientia quis sibi comparaverit (c): quarum loco certam pecuniæ summam, a Legibus definitam, homines etiam ruri habitantes, sed agros quos colerent nullos possidentes, apud nos pendere debebant. Præter frugum decimam, reliqua omnis Curato cessit; paucis locis exceptis, de quibus infra commemorabitur (d).

§. IV.

Distributio porro harum Decimarum varie olim apud veteres instituebatur. GRATIANI *Decretum* P. II. *Caus. XII, Quæst. II Can. XXVI Concesso*, in quatuor partes dividi omnes redditus & oblationes fidelium jubet, ut ex his ejus verbis apparet: "Reditus, & oblationes fidelium in quatuor partes dividat: quarum unam Episcopus sibi ipsi retineat, & alteram Clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat: fabricis tertiam: quartam pauperibus & peregrinis habeat fideliter erogandam, quarum rationem divino est redditurus examini". In quibus verbis femina ejus, quæ apud nostros olim majores in Decimarum distributione obtinuit, rationis, reperire non est

B diffi-

(c) THOMASIIUS l. 1. c. c.

(d) Vid. *Legg. Christoph. Upl. & Westrog.* 1. 1. c. c. *Ostrog.* Kr. B. IX Fl. *Suderm.* K. B. 6 & 7 Fl. *Westm.* K. B. VI Fl. *Dal.* K. B. §. 4, 5, 6; & *Helf.* K. B. VI Fl. Cfr. *LAGERBRING* l. c. C. XI §. 7.

difficile. Eiusdem tamen *Decreti* alius locus (*Caus. XVI, Quæst. I Can. LXII Constitutum*) *Episcopo*, tam de oblationibus, quam de tributis ac frugibus, tertiam partem; alius (*Caus. X Quæst. I Can. VIII Antiquos*), eidem de his quæ altario oblatione fidelium conferuntur medietatem, & medietatem secundi gradus Clero tribuere videtur: ita ut non semper eadem primitus ratio obtinuisse videatur? Ac Dn. DU CANGE *Glossar. T. II. voc. Decima* (p. 1334) "Tantum inquit (de ratione distribuendarum Decimarum in Gallia primitus adhibita loquens), "moneo, decimas ecclesiasticas in tres partes divisas, quarum prima ad ornamentum ecclesiæ, altera ad pauperes, tertia ad sacerdotes spectabat" (nulla hic *Episcopi* mentio fit!). Quomodo vero apud nos olim divisæ fuerint, docent nobb. STIERNHÖÖK (l. c. p. 409) & LAGERBRING (l. c. C. XI §. 7). Scilicet Decimæ frumenti ita plerumque distributæ sunt, ut triens Pastori s. Curato cederet; residuarum vero in tres partes rursus divisarum una *Episcopo*, altera *Ecclesiæ*, tertia *Pauperibus* (a) tribuere.

(a) Num hæc Decimarum pars, in plerisque extra Patriam locis, sensim ab aliis illis accrescentibus circumrosa partibus, penitus tandem evanuit? Quæ, ut alios taceamus, neque vicinis Danis erat in usu; apud quos, nonnisi inter *Episcopum*, *Ecclesiam* & *Curatum* tota Decimarum summa dividebatur: ut mox docebimus. Hinc Dn. DU CANGE l. c. quid sint *Decimæ Pauperum* explicaturus, non aliis quam ex nostro SCHEFFERO (ad *Chron. Archiepiscopor.*

bueretur: hinc nota sunt nomina nostris solennia *Præstetionde*, *Biskopstionde*, *Kyrkotionde* & *Fattigtionde*; quarum tres posteriores, ærario Regis, post reformationem Religionis, dicatæ, vocari jam siveverunt *Kronotionde* sive *Konungstionde*, atque etiam aliquando, voce crassius sumpta, *Kyrkotionde*. Sed neque apud nostros eadem ubique valuit Decimas distribuendi ratio. *Lex Westrogothica* (K. B. Fl. XIV) disertè sci-
fcit: "A akri skal tiunda skipta ock aflata; taki Präster swa „sum kyrkia år til vigd (b). Sidan skal skipta i threr
B 2 lötá,

Upsal.) petit utitur testimoniis. Cfr. tamen EÖHMERS *Jus Ecclesiast. Protestantium* L. III Tit. XXX §. 32.

(b) Excidisse videtur verbum *Tridung*, quod & contextus, postulat, & collatio locorum parallelorum, in aliis Legibus nostris antiquis obvientium, confirmat. Ultima verba *swa sum Kyrkia år tilvigd* mire interpretatur LOCENIUS: *prout Ecclesia templumque ad eas consecratum est*; cum aperte sit sermo de *Sacerdote, qui consecratus fuerit ejus templi* (vel ecclesie) *Curatus*. Nec LUNDIUS, vel in textu hujus capitis constituendo, vel in sensu explicando, satis diligenter versatus est. Inter alia, explicatio verborum *Faluskäppa* & *Faluköpfung*, in hoc capite occurrentium, a STIERNHJELMIO facta (in vocabulorum interpretatione, editioni suæ Legis hujus adjecta), quam LUNDIUS etiam amplectitur, (nempe ut sit *portio frumenti, Episcopo quotannis Falucopiæ pendenda*), nobis minime iustificat. Illam enim ex portione *Pauperum*, domi apud rusticos servanda, hi decerpere debuisse videntur; nec *Præpositi* portione majorem fuisse, verba legis docent, atque a Decima Episcopi, longe uberio-

„lötä, een a kyrkia, annan Biskuper, tridia wållir „mån”: quibus verbis extremis unus codex, recentior tamen, notatu dignum hoc adjungit interpretamentum: ”Thridi skal skipta i tu; en lot til spetalens, „ock annan hawi bonde hemma medh sik, fatöka manna lot”. Ac in cæteris quoque Codicibus deinde mentio fit frumenti ad *Xenodochium* pertinentis (*spitalskorn*); ita ut pars hujus decimæ instituto ejusmodi consecrata utique fuisse videatur (c). Cum hoc sci-

re, aperte distingvunt (pro cujus etiam detentione duplo major multa statuitur), quod idem ex Epistola Episc. *Brynolphi*, sæpius laudata, adhuc clarius patet, ubi sermo est de pœna ejus, qui *af Biskupsins, eller Prästins eller Kyrkiunar, eller Spitalens, eller Provestar giff, eller Faluköpungs skæppu*, quid retinet. Quid autem rei fuerit, fatemur nondum nosmet scire; ac rem eruditis ejus regionis Antiquariis explicandam remittimus. Asserit Nob. LAGERBRING l. c. C. XIII §. 21 p. 410, *Falco-piam* olim tantam factam fuisse, ut ejus urbis mensura publicæ instar normæ inservierit, omneque frumentum modio Falcopeni (*Faluskæppa*) fuerit metiendum. Argumenti loco ad *Leg. Westrog. Kyrk. B. Fl.* 20 provocat; ubi nihil tale habetur. An nostrum indicare voluit Caput (XIV)? Unde tamen parum presidii illi asserito accedit.

(c) Qui in ejus Provinciæ antiquas res studiosius inquirunt, explicent etiam nobis, si fieri potest, *Xenodochium* illud, ubinam fuerit? Nisi vetuisent verba *Brynolphi* nuper allata, suspicati fere fuissimus, *Falco-pia* illud fuisse: aut num ibi aliud tale iis temporibus fuit institutum publicum? In universum antiquæ nostræ Leges Provinciales (ac imprimis Westrogothica), quæ neque criticam hactenus indu-

to Legis Westrogothicæ concinunt *Lex Ostrogothica* (Kristnu Balk. Flukk. IX §. 1, 2 & 3) *Sudermannica* (Kirk. B. Fl. VI), *Westmannica* (Kr. B. Fl. VI), & *Dalica* (K. B. §. 3). Paulo aliam in *Helsingia* (hoc est *Norrlandia* nostra hodierna) Oeconomix ratio, pro cœli & soli ingenio, agriculturæ minus favente, diversa, decimandi rationem peperit. Igitur præter consuetas *decimas prædiales*, veteri regionis more dividendas, non modo decimam Curato *ex omni piscium & avium captura* (verbis utimur STIERNHÓÓKII l. c.), & *ex feris prostratis* debitam, ut *armum ex alce vel urso*, Lex dari iussit; sed etiam Episcopo *decimum quintum* quemque *Salmonem*, *decimam quintam* quamque *libram Harengorum* (*Pund Sill* eller *Ströming*), tantundemque, ut videtur, ex *phocis & sciuris* captis, cujus decimæ residua pars inter Curatum & Ecclesiam deinde dividi æqualiter debuit (d). Quæ explicantur,

B 3

(ut

striam satis accuratam expertæ sunt, neque interpretem satis attentum & locupletem, pro rei dignitate repererunt, uberem adhuc fundum Antiquariis nostris, in quo colendo elaborent, messemque haud contemnendam colligant, offerre credimus.

(d) Verba *Legis Helsingicæ* (K. B. VII Fl.) sunt: Korn títund ok all annar aker tíund, göris ápti thy gamul síd-
 22 wánja hawer warit, ok skiptis samalund. - - *Quick tíund*
 23 áller smórmalá thet a præster enfamín, ok iwa af fu-
 24 glum ok diurum, ok sma fiskum allum, bogb af Álgbí-
 25 ok Biónni hwarium. Biskuper taki hwan fámptandi
Lax, Sildapund, iwa ok af *Síal i Graskinnum* (lege

(ut & reliqua reddituum Curato debitorum ratio) disertius in *Statuto R. Birgeri pro Helsingis, de eorum decimis* &c. quod HADORPHIUS adjunxit Legibus antiquis Urbicis, (*Biårkåa Råtten*.) a se editis (Stockh. 1687 Fol.) p. 6 sq. Unde patet, triente *Curati* primum demto, tum alium trientem frumenti integrum *Pauperibus* fuisse tributum, ac tertium demum inter *Episcopum & Ecclesiam* divisum, ita ut utrique non nisi sextans cesserit: quæ line dubio causa fuit, cur in partem etiam decimæ ex animalibus, quasi compensationis loco, venerint? Decimæ vero quas *Pontifici* etiam *Romano* Helsingiæ incolas pependisse, reperimus (e), quarumque in Legibus hujus Provincie nulla mentio fit, unde & quo tempore ortum habuerint, quaque ratione solutæ fuerint, expiscari hæcenus non potuimus.

In iis Provinciis, quæ Danorum subjctæ olim erant imperio, eatenus diversa obtinuit ratio Decimas Ecclesiasticas distribuendi, quatenus *Pauperibus* nulla pars concedebatur, sed omnes mox trifariam, (inter Curatum, Episcopum & Ecclesiam) dividebantur. Demonstrat hoc *Jur. Eccles. Scanen.* §. 23 (Ed. *Hadorphii*, p. 47); cfr. PONTOPPIDAN *Annal. Eccles. Danicæ Diplom.* T. II. p. 393. Unde hodie quoque in iisdem provinciis eadem ratio dispescendi Decimas, scil. in Decimam (trientem) Pastoris (*Præstionde*), Regalem (*Kronotionde*, quæ ad Episcopum olim pertinens, ærario publico postea vindicata fuit) & Ecclesiæ (*Kyrkotionde*) remansit (f).

„ok Graskinnum h. e. & ex pellibus sciurenis), ok Präster taki halft vidh Kirkiu”.

(e) Vid. LAGERBRING l. c. C. XIV §. I p. 415 sq, imprimis not. (4), A CELSE l. p. 65 n. 13, & p. 121 n. 13. Utrum loco *Denarii S. Petri*, vel quo alio nomine elicite illis sint, intercedente scil. eorum aliquando consensu; hæcenus non liquet.

(f) Cfr. WILSKMAN l. c. P. I Art. *Krono-och Kyrko-Tionde*, p. 341 sq.